

KRATKI PRIKAZ POVIJESTI CARITASA NADBISKUPIJE SPLITSKO-MAKARSKE

Marko Čubelić, Split

UVOD

Kao ravnatelj CARITASA NADBISKUPIJE SPLITSKO-MAKARSKE želim dati jedan pregled njegovog djelovanja na ovim prostorima od osnutka do danas. Zahvaljujem neumornoj dugogodišnjoj voditeljici Caritasa gospođi Vinki Luković i njenim suradnicima, koji su svojim požrtvovnim radom i marom, ljubavlju i nesebičnošću, dali svoj golemi doprinos dobrotvornosti kroz proteklih 20 godina. Oni su obrisali tolike suze, razveselili rastužene, žalosne i ugrožene, pomogli nevoljnima, patnicima i potrebnima, prema mogućnostima koje su ovisile o nesebičnoj dobroti dobročinitelja. I ovo izvješće bez njene pomoći bilo bi nepotpuno, zato joj još jednom izražavam najdublju i iskrenu zahvalnost.

Caritas – ljubav i milosrde – bitan je dio Kristove poruke i kršćanskog praktičnog života. Imanentan je Božjoj dobroti i Kristovom spasiteljskom djelu; izvire iz zapovijedi ljubavi prema Bogu i bližnjemu. "Bog je ljubav", kaže nam Sveto pismo (1 Iv 4,16). Zato nas upućuje i poziva na međusobnu ljubav i suradnju, na Caritas i dobrotvornu djelatnost, koja se očituje na djelu, u duhovnoj i materijalnoj pomoći svome bližnjemu, tj. svakom čovjeku koji se nađe u potrebi.

Počeci kršćanske baštine na tlu naše nadbiskupije obilježeni su karitativnom djelatnošću. Hrvatska kraljica Jelena, "majka sirota i zaštitnica udovica", bila je uzorna karitativna djelatnica, dobrotvorka. Poznata je, također, karitativna skrb i pravičnost kralja Zvonimira. Potaknuti njihovim primjerom, kao i primjerom bezbrojnih muževa i žena u krilu našeg naroda i naše Crkve, osjećamo potrebu da se i u ovo naše vrijeme djelotvornije posvetimo karitativnom pozivu.

Ne radi se samo o prikupljanju i dijeljenju novčane ili materijalne pomoći, uz materijalnu treba se brinuti i za druge potrebe. Potrebno je raditi na svim karitativnim područjima u cilju pomaganja svih ugroženih, nemoćnih, bolesnih, hendikepiranih, osamljenih i razočaranih. Na nama je da zdušno radimo na ovom karitativnom djelu, jer ono je znak Božje prisutnosti u nama i među nama, u našem narodu i u našoj Crkvi.

Caritas je uprisutnjenje Krista u svijetu. Karitativna djelatnost spada u život Crkve; svjedočanstvo je vjere, djelo ljubavi. Cilj nam je svima da činimo što više možemo za naš narod u ovim teškim trenucima njegove povijesti da bi i oni koji su potrebni imali ono najosnovnije.

Ovim se putem Caritas Nadbiskupije splitsko-makarske zahvaljuje svim dobrotvorima u domovini i inozemstvu; "jer poput milosrdnog samaritanca nastoji nevolje u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini barem ublažiti kad ih ne možemo spriječiti niti posve izliječiti". (kardinal Kuharić, *Caritas zagrebačke nadbiskupije danas*, listopad-studen 1992, str. 6).

I. OSNIVANJE NADBISKUPSKOG VIJEĆA CARITAS U SPLITU

Iz grupe "Dobrovoljaca patnje", kojemu je sjedište i pravi naslov "Centro volontari della soferenzza" u Rimu, a po djelovanju članica toga društva koje se u osnovi bavi brigom o invalidnim osobama, nadbiskup dr. Frane Franić osnovao je "Vijeće Caritas" u Splitu svojim rješenjem od 20. listopada 1971. Gospodu Vinku Luković imenovao je organizatorom i predstojnicom toga Vijeća kao i 7 članova. Članovi vijeća su imali mandat tri godine, poslije toga vremena su se mjenjali i dopunjavali, a predstojnica je ostala čitavo vrijeme od imenovanja do konca 1991. godine.

SURADNICI

Za djelatne članove Vijeća bili su imenovani g. Cokarić, ing. Ružičić, č.s. Božena Duvnjak, Erminija Nupić i dr., i desetak aktivnih djelatnika koji su se uključili u dobrovoljni rad CARITASA, bilo na pakiranju upotrebljavane robe, bilo kao dobrovoljni vozači ili brižne čuvarice i njegovateljice invalida, starijih i nemoćnih osoba.

Cjelokupno djelovanje i zaduženja dogovarana su u osobnim susretima ili preko telefona. Pomoć i suradnja u radu bili su i župski Caritasi i to: župa Srca Isusova na Visokoj, župa na Brdima, na Kmanu i župa Opuzen. S navedenim župama imali smo dobru suradnju. Vrijedno je spomenuti da su isusovački novaci mnogo pomagali, naročito u pakiranju robe.

DJELATNOSTI

Rad ovog Caritasa djelovao je u duhu kršćanske ljubavi prema bližnjemu po sljedećim sekcijama:

1. *Sakupljanje robe.* Sakupljali su se razni odjevni predmeti u zgradi Nadbiskupije ul. Zrinjsko-frankopanska 14. Roba se je dijelila potrebnima u gradu i okolici. Siromahe na prolazu kroz grad odijevali smo u potpunosti. Takvih osoba kroz ovih 20 godina bilo je oko stotinu. Najviše se je robe otpremalo na adresu biskupa Nikole Prele u Uroševac, koji ju je davao potrebnima na terenu njegove biskupije, tj. na Kosovu. Robu smo također otpremali u Vitinu Kosovsku, u selo Dunav č.s. Otiliji (reda čč. ss. Božje ljubavi) i u selo Binač. Odjevne predmete smo slali na pojedine adrese i siromašne obitelji u Zapolju (Slavonija).

2. *Lijekovi* su se otpremali č.s. Otiliji koja je otvorila ambulantu i lijekove davala u hitnim slučajevima onima koji nemaju socijalno i zdravstveno osiguranje.

Otprema robe vršena je željeznicom, a gdje nije bilo željezničke veze poštom. Otpremljeno je preko 10.000 kg tekstilne robe. Svaki novčani doprinos pojedinih osoba utrošen je za troškove otpreme.

3. *Briga o invalidima i nemoćnim starcima.* Glavna briga ovog Caritasa bili su: invalidi - pokretni i nepokretni, bolesnici, bolesni, nemoćni i

osamljeni starci. Broj invalida kretao se od 20 do 50 osoba. Nepokretni bolesnici bili su raznih bolesti i to: skleroze multiplex, cerebralne paralize, tjelesnih oštećenja u prometnoj nesreći ili drugih bolesti. Caritas je pronalazio osamljene i napuštene stare osobe, koje je uzimao na brigu: posjetom, nabavkom hrane i lijekova, čekajući u njihovim ambulancama dobivanje recepata. Intervenirano je osobnim vezama za smještaj brojnih invalida i starih osoba u bolnicu, gdje ih nisu ostavljali same, već su posjetom pokazivali da imaju nekoga tko se za njih brine. Intervenirano je kod smještaja u dom za umirovljenike. Vrlo često gđa V. Luković kuhala je objed u svojem stanu i nosila ga starcima, također je to činila i u njihovim stanovima. Njihove oštećene proteze nošene su u radionicu Dinara na popravak te popravljene vraćene invalidima na korištenje. Onim osobama koje su bile izvan Splita, po preporuci župnika, pružana je pomoć u robu a ponekad i u novčanim darovima prigodom Božića i Uskrsa. Uglavnom su to radile suradnice od svojih sredstava pružajući s radošću pakete za blagdane.

Primljeno je oko 40 ortopedskih kolica na poklon, i podjeljeno kroz ovo razdoblje onima kojima je potrebno, a nisu imali pravo tražiti od zdravstvenog i socijalnog osiguranja.

Suradnice su posjećivale skoro svaki dan pokoju bolesnicu koju su uzele na brigu. Za vrijeme posjeta izmolila bi se krunica ili barem jedna desetica krunice. Obasuti takvom brigom i ljubavlju nerijetki bi bolesnici zatražili i sakramente ispovijedi i pričesti i nakon 30 godina. Nailazili su na nevjenčane bračne parove koji su upravo preko takvih posjeta osjetili potrebu za vjenčanjem. Pored tjelesne brige za bolesnike pružena im je i topla riječ ohrabrenja i svake duhovne pomoći. U posljednje vrijeme česti su posjeti invalidima domovinskog rata.

4. *Mise za bolesnike.* Do osnutka *Vijeća Caritas* mnogi invalidi su bili nepoznati društvu pa i Crkvi. Malo je tko o njima vodio brigu, pa čak i najbliža rodbina se ustručavala, a ponekad se i stidjela da ih pokaže. Jedna od akcija *Caritasa* bile su organizirane sv. mise za invalide i to: na sv. Stjepana - božićna sv. misa, na IV. korizmu nedjelju - pokornička misa, kroz cijelu godinu svaki mjesec dana. Dobrovoljni vozači osobnih automobila dovodili bi invalide na sv. misu i zajedničke susrete. To su uvijek bili ugodni doživljaji. Mise i susreti održavali su se u crkvama i samostanskim dvoranama, gdje je bio moguć pristup invalidskim kolicima bez većih poteškoća.

Posebni su doživljaji mise u sobi s nepokretnim bolesnicima. To je Crkva u malome, gdje se sastaju bolesnikovi najbliži. Takve sv. mise slavile su se po odobrenju Nadbiskupa za Božić i Uskrs i to ondje gdje je obitelj dostojna i uzorna kršćanskog života.

5. *Hodočašća.* Invalidi su Vođeni na hodočašća. Poslije Velike Gospe u svetište u Sinju autobusima i osobnim kolima. Na Malu Gospu, i na Euharistijski kongres, vođeni su u Vepric. Jednom zgodom u Vepricu slijepa gđa Mira Dražin predala je za vrijeme svečane sv. mise lijepi crkveni barjak kojega su izradili invalidi svojim deformiranim rukama. Nekoliko puta hodočastili su u Solin. Dva puta pohodili su svetište Majke Božje Bistričke. Jednom je bio pohod crkvi na Klisu. Na 40. obljetnicu proslave

utemeljenja *Centra dobrovoljaca patnje* u Rim je putovalo šest predstavnika invalida i šest pratilaca sa svećenikom o. Stjepanom Kuzničem (članom).

6. *Djevojke - trudnice*. Pomoć *Caritasa* zatražile su djevojke - trudnice iz Osjeka, Pelješca, Crnaca, Drniša, Kutine i drugih mjesta. Bilo ih je devet. Prihvaćali su ih tako da bi im pronašli sobu za smještaj prije i poslije porođaja. Preuzimali su ih iz rodilišta. Dr. Jelovac je uvijek imao otvoreno srce u svakoj prigodi i za svaku pomoć. Osiguravali smo robicu za dijete. Zagrebački Caritas nije mogao takve osobe primiti u ranoj trudnoći. Splitski Caritas nije imao zgrade za prihvat takvog osoblja. Ne rijetko, sama gđa Luković primala je majku i dijete u svoju sobu dok ih ne zbrine. Ovakvim karitativnim radom uklonjena je zla namjera ubojstva majke i djeteta.

7. *Predavanja i propovijedi*. Predavanja o karitativnom radu mladima držala je sama predstojnica V. Luković 1971. u crkvi sv. Dominika, godine 1972. u sv. Obitelji, na Malom Drveniku i u sjemeništu u Splitu; dok je propovijedi održala u crkvama: na Brđima, u Dugom Ratu, Trilju, K. Gomilici, Visu i po drugim crkvama.

8. *Koncerti i predstave*. Održana su dva koncerta i to u Gospe od zdravlja i sv. Dominika s dobrovoljnim prilogom za Caritas Split. Invalidi i stare osobe sudjelovale su na predstavi u splitskom sjemeništu.

9. *Izložbe*. Održane su dvije izložbe ručnih radova invalidnih i starih osoba u dvorani čč. ss. sv. Vinka. Izložbe su vrlo uspjele, posebno odgojno su djelovale na djecu i mlade koji su imali prilike vidjeti radove invalidnih osoba, koje pored svoje patnje nose i veće vrijednosti u sebi i drugima ih pokazuju. Na izložbi su bili radovi starica čak u dobi od 90 godina života.

10. *Zaposlenje*. Često su tražene osobe za čuvanje starijih osoba - roditelja. Ovaj Caritas je znao biti posrednik za ovakvu vrstu posla, ali je pogodbu - nagradu za rad - prepuštao zainteresiranim strankama.

11. *Odmor na Čiovu*. Punih dvanaest godina okupljali su se invalidi u samostanu sv. Križa na o. Čiovu u mjesecu lipnju, gdje bi provodili odmor, obavili duhovne vježbe i njegovali zajedništvo 15-20 dana. Kuharica je redovito bila predstojnica; za pomoć oko invalida, vožnju kolica i nabavku hrane brinuli su se isusovački novaci.

12. *Naši pokojnici*. Doličnu brigu vodili su suradnici sa voditeljicom i oko pokojnika. Posebno valja istaknuti zapaženi rad ing. Ružičića, Erminije Nupić, Katice Pavičić i pok. svećenika don Branka Markića.

13. *Duhovna izgradnja suradnika*. Pored nabrojanih aktivnosti ovog Caritasa, vodila se je briga o duhovnom profilu suradnika. Upriličene su duhovne vježbe svake godine. Isto tako, svake godine bila su bdijenja uoči Duhova u samostanu čč. ss. Klarisa. Uz svetu misu i propovijedi suradnici su mogli razgovarati i o svojim problemima, gdje im je na raspolaganju, uvijek bio svećenik don Branko Markić.

14. *Sastanci*. Godišnje izvješće podnosili su pred suradnicima, a poslije davali na uvid Ordinarijatu. To je uglavnom bio rad i aktivnosti do početka ratnog vihora i prvih prognanika. No, ne smijemo zaboraviti i rad s narkomanima.

Koncem god. 1990. pokrenuta je *Hrvatska akcija za život - Pomozimo treće i više djece*, što je našlo odjeka kod Hrvata u Americi, koji su postali donatori pojedinih obitelji od tri do pet godina. Broj takvih obitelji je naglo rastao. Pomoć je pristizala godišnje u visini po 300 američkih dolara.

II. NOVO RAZDOBLJE U RADU CARITASA

Početkom mjeseca kolovoza god. 1991. Nadbiskupijski Caritas počinje djelovati angažiranije i legalno. Gospođa prof. Marija Jerković i gđa Ksaverka Buntin i njihovi suradnici uložili su dosta truda oko pronalaska prostorija. Hvale vrijedno ustupljene su prostorije Civilne zaštite ratnih veterana u Radničkom šetalištu 7. Blagoslovio ih je gen. vikar mons. Tomislav Karaman (30. srpnja 1991) koji je održao i prigodnu propovijed. Govorio je prof. Marin Mihanović uz veliki broj uzvanika. Naknadno isti Naslov ustupa još 150 m² što je i dalje bilo premaleno za uspješno djelovanje Caritasa. Tko kuca i otvara mu se, tko pita dobiva. Voditelj don Marko Čubelić uporno traži više prostora i dobiva ga u listopadu 1991. u ul. Zrinjsko-Frankopanska 43, 45 od nadležnih organa uz posebno zauzimanje dr. Joška Kalilića odgovornog za zdravstvo i socijalnu skrb pri općini Split. To je skladište bivše vojne bolnice u kojem je Caritas do današnjeg dana. Sam nadbiskup msgr. Ante Jurić, uz sudjelovanje velikog broja uzvanika kulturnih i javnih radnika, obavlja blagoslov i otvara ovaj prostor. Prigodne govore držali su dr. Joško Kalilić, voditelj Nadbiskupijskog Caritasa don Marko Čubelić i prof. Marin Mihanović. Tom prigodom u istim prostorima otvorena je i Caritasova ljekarna. Površina spomenutog skladišta je 480 m² s pregradama, solidnim pristupom ali bez upotrebe tehničkih pomagala. Dakle, sve što je dolazilo i odlazilo u Nadbiskupijski Caritas prešlo je preko ruku i to kroz prozor, što je iziskivalo teške fizičke napore. No, ovi prostori u kojima radimo i djelujemo nisu dovoljni, te smo bili prisiljeni radi naših potreba tražiti veće i prikladnije, koje do danas nismo pronašli. Povremeno smo dijelili skladište u Dujmovači s jednom institucijom, a dobiveno je i jedno malo u prostorima bivše Vojne bolnice oko 30 m².

U spomenutom vremenu bilo je veoma mnogo dobrovoljaca, od kojih treba posebno istaći dva svećenika: don Luku Vrljičaka i don Ivana Čubelića, kao i sestre svih družbi u Splitu i okolici, te bogoslove, isusovačke novake i sjemeništarce s njihovim poglavarima.

Ustrojstvo i rad Caritasa

Ustrojstvo Caritasa je takvo da se sve slijeva u središnji Nadbiskupijski Caritas gdje se i evidentira, a odlijeva se preko župskih Caritasa koji o distribuciji vode kontrolu.

Početkom rata protiv Hrvatske i nadolaskom prognanika i izbjeglica iz Vukovara, Osijeka, Dubrovnika, Drniške, Sinjske, Vrličke krajine, kao i Kijeva, potrebe za pomoć su se umnožavale. Iz dana u dan broj se prognanika povećavao. Smještaj su imali u društvenom sektoru, kam-

povima, dvoranama, sportskim centrima i privatnim stanovima duž cijelog primorja. S velikim brojem prognanika nadolaze i nove nevolje. U samim počecima oslonili smo se na vlastite snage. Pozvao sam sve župe da sudjeluju u prikupljanju hrane, odjeće, obuće i dr. Međutim, gradske župe su se brzo iscrpile pa je bila potrebna dodatna pomoć iz Imotske, Sinjske i Neretvanske krajine, zatim iz hercegovačkih župa, Bosne kao Tomislavgrada i Bugojna. Sve prikupljeno i poklonjeno još je uvijek nedovoljno. U akciju krećemo u suradnji s Radio Splitom (nedjelja 1. listopada 1991) pd geslom: *Čistim srcem protiv prljavog rata*. Cijeli dan nastupaju pjevači, zborovi, umjetnici, glumci, a Caritas i Crveni križ sa svojim suradnicima primaju darove što ih naši sugrađani daju prema vlastitom nahodanju i s ljubavlju prema onima koji su se našli u nevolji. Uglavnom je to bio novac, odjeća, obuća. Bilo je i darovatelja krvi, što se pokazalo vrlo uspješnim. Zajvaljujući toj akciji moglo se pomagati prognanicima u novcu po osobi 500 dinara. I poslije ove akcije mnoga poduzeća, ustanove, fakulteti, srednje i osnovne škole, privatnici i ugostitelji uplaćivali su novčane priloge za prognanike i izbjeglice. Pomoć je dobilo oko 2.000 obitelji. Kod dijeljenja novca svakome smo dijelili i paket hrane (1 kg riže, 1 l mlijeka, 1 kg tjestenine, 1 l ulja, 1 kg šećera, 1 kg brašna, nešto konzerva, sapuna, praška, pelena, dječje hrane i 5-8 kg krompira). Kad je ponestalo novca, dijeljeni su samo paketi hrane, ali ne i uvijek identični, jer pojedinih artikala nije uvijek bilo. Danima smo bili bez hrane dok je bila blokada luke. Budući da su župljani naše nadbiskupije sakupljali krompir i brašno, gotovo svaku večer kasno u noć sortirali su se paketi, kako bi se moglo sutra podijeliti. Uvidio sam poteškoće, pa smo u suradnji s Crvenim križem i Općinskim kriznim štabom uveli bonove i dijelili ih prognanicima s kojima su mogli kupiti sve osim alkohola. Mogli su poći u hotelsku kukću LAURUS, gdje je otvoren restoran za prognanike, i dobiti topli obrok (ručak i večeru). Participacija bonova davana je u hrani, koje su se prognanici pomalo zasitili (tjestenina, riža, brašno). S bonovima prognanici nisu baš bili zadovoljni, te smo opet prešli, kroz relativno kratko vrijeme, na način kako smo i ranije radili s tom razlikom da je aktiviran jedan lijep broj župskih Caritasa.

Jednu vrlo uspješnu akciju proveli smo za Dubrovnik: *Pružimo ruku Dubrovniku*. Tom prigodom održan je koncert u velikoj dvorani hotela "Marjan" i sav prihod dobrovoljnih davalaca namijenjen je Dubrovniku.

U ratnom razdoblju naše aktivnosti su se usredotočile uglavnom na primanje i podjelu humanitarne pomoći. Sekcije koje su djelovale do sada, kao što su sekcije za invalide, narkomane nastavljaju i dalje rad, s tom razlikom što su se prilagodile ratnim uvjetima; dok sekcije: za hranu i odjeću, stare i nemoćne, prognanike i izbjeglice, bolesnike, djevojke trudnice, obiteljsko savjetovalište, pomoć djeci u učenju i prijevoz vrlo su dinamične i aktivne. Sve spomenute sekcije rade prema svojim mogućnostima i zapaženi su njihovi rezultati. Nadasve rad s djecom je bio vrlo živahan gotovo u svim hotelima, a i u privatnom smještaju. Priređivani su koncerti, predstave, kazališni komadi, gdje su i sam djeca prognanici i izbjeglice aktivno sudjelovali. Osigurane su im vjeronaučne i školske pouke, učenje stranih jezika, sportske aktivnosti, posebno plivanje, itd.

Caritas je priticjao u pomoć roditeljima prognanika, kod krštenja djece, posjećivao ranjenike i bolesnike. Prigodom takvih posjeta dartzvali

smo ih malim darovima, znakovima pažnje (čokolada, sok, 1 kg voća, cigarete, upaljači, itd.).

Pobrinuli smo se i za duhovnu okrepu prognanika u društvenom, a isto tako i privatnom smještaju. Naime, u hotelima se svake nedjelje služi sv. misa i svećenik je dosta vremena prisutan s prognanim narodom. U hotele dolaze časne sestre, koje se brinu za potrebe prognanika i izbjeglica i u službi su dijeljenja odjeće, dječje hrane, pelena, mlijeka, higijenskog materijala, te pružaju mnogima riječ ohrabrenja.

Početak godine 1992. nastojali smo još bolje i organiziranije djelovati. Spomenuti svećenici, čč. sestre, bogoslovi, novaci i sjemeništarci morali su se posvetiti svojim službama i dužnostima, te smo zbog toga zatražili pomoć civila volontera. Dekretom br. 5/92. od 4. siječnja 1992. imenovan je ravnatelj u osobi don Marka Čubelića. U drugoj polovici mjeseca siječnja brigu za kamione i carinu preuzima gosp. Ivica Bilić oec., skladište gosp. Igor Gulam s 9 radnika, koji su se tijekom godine mijenjali.

Početak travnja iste godine ulogu vođenja materijalnog poslovanja izlaza iz skladišta na rasterima preuzela je č. s. Leona Leventić sa specifikacijama artikala. U međuvremenu je imenovan don Ante Šipić za pomoćnika ravnatelja, ali zbog svojih obveza kao dekan i župnik vrlo rijetko može priskočiti u pomoć središnjem Caritasu.

Radi boljeg razjašnjenja najviše radnika je u skladištu (devet s skladištarom), gdje treba ručno i naporno raditi. Naime, naš skladišni prostor je takav da se u njemu ne može služiti nikakvim tehničkim pomagalicama. Tri osobe su u administraciji ureda, te po jedna voditelj glavnih sekcija s njihovim suradnicima i pomoćnik ravnatelja. Nitko od spomenutih radnika nije u radnom odnosu, nego rade kao volonteri i za svoj rad prime novčanu nagradu kao znak pažnje i zahvalnosti od prigode do prigode: božićnica, uskrsnica, početak šk. godine, odmor i naravno mjesečno paket hrane od 30 kg.

Ne bi se smjelo zaboraviti izložbu umjetničkih slika pojedinih umjetnika koje su upriličene u gradu Splitu čiji je prihod namijenjen u dobrotvorne svrhe.

U pošiljkama koje smo dobivali pristizali su razni lijekovi. Uglavnom smo ih davali centru za zdravstvo grada Splita, s napomenom da se pomogne svim bolesnicima, dispanzerima, ljekarnama i domovima na teritoriju Splitsko-makarske nadbiskupije, pa i šire. Kako je bilo dosta lijekova čiji rok valjanosti ubrzo ističe, a bolnice ih neće moći potrošiti, otvorene su dvije Caritasove ljekarne koje dijele lijekove svim građanima uz uredan recept liječnika i bez ikakvih participacija. Tu su uključeni svi lijekovi široke potrošnje koje posjedujemo.

Tijekom godine, ili bolje rečeno u lipnju, održan je koncert "Svi za Caritas, Caritas za sve", što je bio vrlo uspješan. Spomena vrijedan je i božićni koncert na Gripana uz prigodne poklone djeci.

Tijekom ljetnih praznika pokrenuta je akcija za školske knjige, koja je urodila velikim plodom, tako da smo stotinama djece mogli priteći u pomoć. Akcija je vođena u Austriji (Grazu i Innsbrucku). Također u godini 1992. vrlo uspješno pokrenuta je akcija za djecu poginulih branitelja domovinskog rata. Ne možemo zaboraviti, a ne spomenuti akciju "Krov nad glavom", koju je pokrenuo Caritas iz Freiburga (Njemačka).

Naime, koordinator toga Caritasa gosp. Wolfgang Odenthal odobrio je za popravak porušenih kuća iznos od 87.000 DM. To su one kuće za koje je župnik posvjedočio da su oštećene, a arhitekt procijenio štetu uz svjedoke direktora Caritasa Nadbiskupije Split, te koordinatora Caritasa gosp. Odenthala.

Planovi su nam u prvom redu prehraniti i povratiti prognane u svoje domove i na svoja ognjišta; učiniti sve što je u našoj moći da što prije osposobimo stambene objekte. Drugotna naša zadaća i briga je početi privikavati i poticati ljude, napose po isteku zime, da se okreću prema radu i žive od rada svojih ruku. Mi ćemo nastojati priteći u pomoć koliko budemo mogli (sjemenim krompirom, pomoći pri uzgoju domaćih životinja i sl.).

Darovatelji Caritasa

Podijeliti se može ono što je darovalo dobro i plemenito srce. Brojno je osoblje koje daruje svoje snage i beskrajnu ljubav. Bez darova dobrih ljudi ni Caritas ne bi imao što staviti na ispružene ruke onih koje je mržnja okupatora odjednom učinila potpunim siromasima.

Značajne su pomoći naših susjeda i darovatelja. Napominjem da nam je freiburški Caritas darovao jedan teretni kombi i jedno osobno vozilo, jer bez ovih dvaju vozila nezamislivo je caritativno djelovati. Do njihovog dolaska sve poslove morali smo obavljati pješice. Što se tiče humanitarne pomoći, možemo istaknuti da smo glavninu primili od bečkog Caritasa i freiburškog. Hrana i odjeća podijeljena je preko župskih Caritasa Splitsko-makarske nadbiskupije.

Što se tiče odjeće i hrane u 1991. godini ističemo da je u početku najviše pristizala upotrebljavana odjeća i obuća. Gotovo nije bilo kamiona, tegljača, a da u njemu nema odjeće, obuće, nešto pokrivača, a malo hrane. U samom gradu Splitu za vrijeme akcije *Čistim srcem protiv prijavog rata* prikupljeno je 15 tona upotrebljavane odjeće, obuće i deka, koja je odmah odvezena na odredišta Unešića i drugih kriznih žarišta. Uistinu, teško je bilo utvrditi koliko je tona odjeće, obuće i hrane pristiglo u počecima sakupljanja, kad ni jedan kamion još nije imao specifikacije što i koliko dovozi. Kod nekih kamiona brojke su samo napamet stavljene i apsolutno nisu odgovarale stvarnosti. Ista je stvar s hranom kupljenom po župama. Po mojoj slobodnoj procjeni hrane je stiglo oko 120 - 150 tona, nekoliko puta više odjeće i obuće. U tim količinama hrane najviše je brašna, krompira, tjestenine, riže i ulja. Sve gore navedeno stizalo je od župa, splitskih poduzeća, grada Splita, Hercegovine, Bugojna, Tomislavgrada, Imotske, Sinjske i Neretvanske krajine, Belgije, Merata, Coma, Ancone, Marla Frankfurta, Wiesbadena, Achena, Dürrena, Münstera, Göttingena Gelsenkirchena i jedan kamion iz Zagreba od Caritasa BK. Neke kamione od spomenutih gradova preuzeo je Solin, Makarska i KBC Split. No, uvjerenja sam da je daleko više pristiglo kamiona u sam grad Split i okolicu nego sam ja spomenuo, ali se ne zna kod koga i gdje su istovareni.

Pristigla hrana dijeljena je prognanicima u privatnom smještaju, domovima retardirane djece i odraslih, brodogradilištu, dječjim vrtićima,

staračkim domovima. Podijeljeno je preko 4.000 obiteljskih paketa što smo ih osobno priređivali, a jedan dio hrane išao je za kompezaciju bonova, kojih je podijeljeno 5.896 à 500 dinara, te bonova za tople obroke 590 à 50 dinara. Odjeću smo dijelili pod nadzorom, ali bez stroge pismene evidencije, jer je bilo nemoguće svaki artikl polovne odjeće pribilježiti, dok je za novu vođena evidencija. Sve spomenuto dijeljeno je u Radničkom šetalištu 7 i Zrinjsko-frankopanskoj 43 i 45.

Što se tiče humanitarne pomoći u godini 1992, možemo kazati da smo glavninu primili od bečkog Caritasa (75 LKV = 1.526 t) i freiburškog Caritasa (39 LKV = 791,2 t), dok je ostatak cjelokupnih primanja od drugih Caritasa, misija, ustanova diljem cijeloga svijeta, privatnih inicijativa i hrvatskog Caritasa iz Zagreba.

REKAPITULACIJA

*PRISTIGLIH KAMIONA U CENTRALNO SKLADIŠTE CARITASA NADBISKUPIJE
SPLIT TE TRANZIT KROZ ISTO SKLADIŠTE U RAZDOBLJU
od 1. siječnja do 31. prosinca 1992. godine.*

	KAMION	HRANA	ROBA	LJEKOWI
Centralno skladište	337	4.753,3 t	414,6 t	46,1 t
Tranzit	140	2.152,5 t	49,6 t	55,7 t
Sveukupno	477	6.905,8 t	464,2 t	101,8 t
Hrana, roba i lijekovi sveukupno = 5.214 t				

Od početka godine 1992. aktivirani su gotovo svi župski Caritasi Nadbiskupije splitsko-makarske, preko kojih je distribuirana primljena humanitarna pomoć. Osim župskim Caritasima pomoć smo dijelili Caritasima izvan naše nadbiskupije, samostanima i crkvenim ustanovama, koje su primile prognanike i izbjeglice, obiteljima koje su pristizale kao prognanici i izbjeglice ne snalazeći se u prvi mah kojoj sredini – župi pripadaju, te prognanicima i izbjeglicama u društvenom smještaju, odmaralištima, sportskim dvoranama, itd. Pritjecalo se u pomoć gdje su se našli potrebni, siromašni i ugroženi, naravno prema našim mogućnostima.

Opaska: Sanitetski i higijenski materijal izdavan je po kutijama, a dolazio je skupa s hranom, te je teško bilo procijeniti koliko je kg, odnosno tona bilo. Po slobodnoj procjeni prosjek se može uzeti 15 kg po paketu, što bi iznosilo 121.485 t.

Kreveti također nisu evidentirani jer su dolazili s hranom u tonaži kamiona. To su teški željezni kreveti čija je težina 50 kg (251 à 50 kg iznosi 12.550 t).

REKAPITULACIJA

IZDATE HRANE I ODJEĆE od 1. siječnja do 31. prosinca 1992.

Hrana	3.976,2 t
Sapun i prašak	400,2 t
Hig. san. materijal	8.099 kutija
Jaja	30.435 kom
Roba	411,6 t
Deke	18.378 kom
Cipele	1.784 pari
Novi zavjet	2.760 kom
Dječija kolica i košare	16 kom
Kreveti	251 kom
Jogi	21 kom
Kartonske mape	1.180 kom
Lijekovi	45,66 t

Napominjem da su rijetki kamioni koji su stizali od pojedinaca, misija, pa i nekih organizacija, čiji su papiri potpuno odgovarali stvarnosti. Pogotovo ako je stizala odjeća s hranom. Znalo se je događati da su brojke napamet stavljene. Bilo je slučajeva manjka u kamionu u odnosu na papire, a kamion pod plombom. Sa sigurnošću se može tvrditi da su kamioni Caritasa: bečkog, freiburškog, paderbornskog, luzernskog i dr. potpuno identični specifikacijama koje se dostave, dakle u potpunosti i cjelovito odgovaraju papirima.

Financijsko poslovanje

U svezi financijskog poslovanja mogu reći da smo novčanu pomoć u samim počecima ratnog vihora primali od sugradana našeg grada i okolice, raznih poduzeća, škola, fakulteta, različitih ustanova, Caritas BK i dr. Namjenska darivanja su podijeljena prema nakani davaoca.

U godini 1992. glavni prihodi pristizali su iz Hrvatskog Caritas, a ponekad i od drugih donatora i pojedinaca u manjim svotama. Najviše novca je utrošeno za prijevoz humanitarne pomoći, što je i najveća stavka. Zapaženi su i uredski troškovi jer smo bili dosta loše opremljeni registrima, tehničkim pomagalima i sl. Uplaćivano je za pokazne karte radnicima, hranu (ručkove), davana pomoć najugroženijima za režijske troškove. Pomagali smo liječenje pojedinih siromašnih osoba, pritali u pomoć za operacije, naravno, uvijek uz pismeno odobrenje župnika i liječnika. Često puta se je pomoglo samohranim majkama bez zaposlenja.

Zaključak

Na koncu ovog izvješća spmenuo bih kako je vrlo bitan osobni, svakodnevni, privatni rad i zauzimanje u vršenju Kristove zapovijedi ljubavi i pomaganju bližnjega, kojem je pomoć potrebna. Taj karitativni duh ljubavi i milosrđa stječe se najprije u obitelji. Potičimo stoga naše obitelji da taj duh prihvate i odgajaju, da ga praktično ostvaruju u svojoj kući, u svom susjedstvu, u sredini u kojoj žive, u svim prigodama i potrebama.

Taj duh se razvija u župskoj zajednici, školi, u katehezi, u javnom i privatnom životu, u društvu. Preporučujemo svima, a posebno našim župnicima, da u svom životu i radu šire i razvijaju karitativnu djelatnost kao bitnu odliku humanog odgoja i izgrađene osobnosti. Važno je svojim primjerom prednjačiti, jer tako se najbolje razvija i promiče osjećaj solidarnosti i kršćanskog milosrđa u svakodnevnom životu.

Naša je kršćanska dužnost karitativno podupirati staračke domove, prihvatilišta za hendikepirane, siromašne, duševno zaostale, bolesne i nemoćne. Posebno preporučujemo dobrotvorni rad sa zaostalom i napuštenom djecom, sa samohranim majkama i s nezbrinutim osobama, starcima i starićama.

U karitativnoj su djelatnosti vrlo važni vanjski postupak i konkretni odnos. Oni bitno karakteriziraju nakanu i vrijednost naše suradnje, odnosno duhovne, materijalne i druge pomoći. Upozoravamo zato da taj postupak i odnos moraju biti duboko ljudski i kršćanski, humani, tihi i nenametljivi. Neka dobrotu i nesebičnost nikada ne povrijede brata ili sestru kojima se iskazuju. Budimo svjesni da nam je Caritas trajna obveza, koju moramo ustrajno vršiti.

Podržavajmo i preporučujmo svaku samoinicijativu na ovom području, svaki osobni kontakt i nesebično zalaganje, posjet bolesnicima i nemoćnicima u njihovim kućama i bolnicama, osobito ako nikoga nemaju, skrb za utamničene i odbačene, za nezbrinute i gladne, za napuštenu djecu i osamljene osobe, posebno stare i bolesne. Prijateljski razgovor i usputna pomoć starcu na ulici ili susjedu u kući uvijek su nam na dohvat ruke. Učinimo što možemo. Vidjet ćemo da mnogo možemo.